

การวิเคราะห์ระบบการจัดการประถมศึกษาของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน
ในกรุงเทพมหานคร

นายกมล รอดคล้าย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974 - 584 - 047 - 5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I16966648

AN ANALYSIS OF THE ELEMENTARY EDUCATION MANAGEMENT SYSTEM
FOR GOVERNMENT AND PRIVATE SECTORS IN BANGKOK METROPOLIS

Mr. Kamol Rodklai

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Doctor of Philosophy

Department of Educational Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974 - 584 - 047 - 5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ระบบการจัดการประมงศึกษาของหน่วยงานรัฐบาล
และเอกชนในกรุงเทพมหานคร

โดย

นายกมล รอดคล้าย

ภาควิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิภา คุปรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิวัฒน์ ปิตยานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรวิทย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมธ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิภา คุปรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิวัฒน์ ปิตยานนท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ)

..... กรรมการ
(ดร.อำรุง จันทวานิช)

พิมพ์ตำแน่งมหาวิทยาลัยศรีอยุธยาในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

กมล รอดคล้าย : การวิเคราะห์ระบบการจัดการประถมศึกษาของหน่วยงานรัฐบาลและ
เอกชนในกรุงเทพมหานคร (AN ANALYSIS OF THE ELEMENTARY EDUCATION
MANAGEMENT SYSTEM FOR GOVERNMENT AND PRIVATE SECTORS IN BANGKOK
METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ณัฐนิภา คุปรัตน์, ผศ.ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์.
326 หน้า. ISBN 974-584-047-5

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการคือ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพของระบบการจัดการ
ประถมศึกษาของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่สำคัญของ
ระบบการจัดการประถมศึกษาของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อเสนอ
แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการประถมศึกษาของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร

ในการทำวิจัยดังกล่าว มีจุดมุ่งหมายหลักที่จะทำความเข้าใจลักษณะที่เป็นองค์รวมของระบบ
การจัดการประถมศึกษาของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน โดยการศึกษาเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม
และใช้วิธีการเชิงปริมาณในการวิเคราะห์ข้อมูล กรอบแนวคิดในการวิจัยยึดทฤษฎีระบบ คือ รูปแบบของ
ปัจจัยนำเข้า - ปัจจัยนำออก (input - output model) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปร
กลุ่มปัจจัยนำเข้าผ่านไปสู่กระบวนการจัดการและมีผลเป็นตัวแปรกลุ่มปัจจัยนำออก ได้แก่ ประสิทธิภาพ
ของการจัดการ คือ ผลผลิตทางการศึกษา ความประหยัดและความพึงพอใจของบุคคล ผลกระทบจาก
สภาพแวดล้อมภายนอกและปัจจัยอื่น ๆ ภายในหน่วยงานที่มีต่อปัจจัยนำออก ซึ่งได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการ
ศึกษาของนักเรียน ความพึงพอใจของครูอาจารย์ ความพึงพอใจของผู้บริหารการศึกษา และการจัดสรร
ทรัพยากรได้มีการวิเคราะห์ในการวิจัยนี้

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการประถมศึกษาของหน่วยงาน
รัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร และมีการอภิปรายผลการวิจัยตลอดจนข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ภาควิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C 242703 : MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION
KEY WORD: ELEMENTARY/ EDUCATION/ MANAGEMENT/ GOVERNMENT/ PRIVATE

KAMOL RODKLAI : AN ANALYSIS OF THE ELEMENTARY EDUCATION MANAGEMENT SYSTEM FOR GOVERNMENT AND PRIVATE SECTORS IN BANGKOK METROPOLIS.
THESIS ADVISORS : ASST.PROF.NATNIPA COOPARAT, Ph.D., ASST.PROF. TAWEEWAT PITAYANON, Ph.D. 326 PP. ISBN 974-584-047-5

The purpose of this study was three-fold: (1) to analyze the current situation of the elementary education management system; (2) to identify the crucial problems of the management system; and (3) to propose guidelines to develop the efficient management system for government and private sectors in Bangkok Metropolis.

This study focused on holistic studies and quantitative techniques were used to analyze the data. An input - output model was utilized. Simple stated, this system theory indicated that inputs go through a process to become outputs. The effect of external environment and other organizational factors (process) on the outputs of student achievement, teacher satisfaction, administrator satisfaction, and resource allocation was determined.

Implications of these and other results were presented in terms of guidelines to develop the efficient management system for government and private sectors in Bangkok Metropolis. Ideas for future research were also discussed.

ภาควิชา..... บริหารการศึกษา
สาขาวิชา..... บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิติต..... 11/3/40
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยการช่วยเหลือและสนับสนุนของบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิภา คุปรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิวัฒน์ ปิตยานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และรองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุปรัตน์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดและแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมธ รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.सानนจิตร สุคนธทรัพย์ และ ดร.อำรุง จันทวานิช ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเพื่อให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ซึ่งตรวจแบบสอบถาม และตรวจสอบแนวทางในการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ อาจารย์ ดร.ศรินทร์ วิทยะสิรินันท์ และอาจารย์วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์

ขอขอบคุณผู้บริหารและอาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ข้อมูลในการวิจัย และขอขอบคุณเพื่อน ๆ คณะบัณฑิต บริหารการศึกษา อาจารย์ฝ่ายประถมศึกษาโรงเรียนจิตรลดา คุณอุกฤษฏ์ หนูมา คุณพริ้ง เจนนธิ คุณทันสิทธิ์ น้า-ใจทหาร และผู้มีส่วนช่วยเหลือทุกท่านซึ่งคงไม่สามารถกล่าวนามได้ทั้งหมดในที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณพ่อและแม่ที่ให้การสนับสนุนในการศึกษา รวมทั้งพี่และน้อง ๆ ของผู้วิจัยทุกคน

และความสำเร็จในวันนี้จะมีไม่ได้หากไม่ได้รับความรักและกำลังใจซึ่งอาจารย์มีนา และ ต.ญ. มณฑกานต์ รอดคล้าย มีให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

กมล รอดคล้าย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฎ

บทที่

1. บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
ข้อตกลงเบื้องต้น	9
วิธีดำเนินการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	12
ประโยชน์ของการวิจัย	13
การรายงานผลการวิจัย	14

2. วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการประถมศึกษา	15
แนวคิดในเรื่องประสิทธิผลและประสิทธิภาพองค์การ	
การจัดการประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร	48
ทฤษฎีระบบ	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	87

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร	97
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	101
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	102
การเก็บรวบรวมข้อมูล	104
การวิเคราะห์ข้อมูล	105

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 สภาพของระบบการจัดการประถมศึกษา	112
ตอนที่ 2 ปัญหาที่สำคัญของระบบการจัดการประถมศึกษา	190
5. สภาพ ปัญหา และแนวทางการศึกษาระบบการจัดการประถมศึกษา ของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร	
สภาพการจัดการประถมศึกษา	207
ปัญหาที่สำคัญของระบบการจัดการประถมศึกษา	217
แนวทางการแก้ไขปัญหา	218
6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	228
วิธีดำเนินการวิจัย	228
สรุปผลการวิจัย	230
อภิปรายผลการวิจัย	235
ข้อเสนอแนะ	244
บรรณานุกรม	247
ภาคผนวก	260
ประวัติผู้เขียน	326

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนประชากรเด็กจำแนกตามอายุและเพศ จากปี พ.ศ. 2535-2539 ทั่วราชอาณาจักร	21
2. จำนวนประชากรเด็กในกรุงเทพมหานครจำแนกตามช่วงอายุ	22
3. จำนวนโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครแยกตามสังกัด	98
4. สถานภาพด้านอาชีพของประชากรในกรุงเทพมหานคร	116
5. ลักษณะของหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ..	126
6. สถานภาพของผู้บริหารการประถมศึกษา	131
7. สถานภาพของครูประถมศึกษา	133
8. จำนวนครู จำนวนนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาของหน่วยงานรัฐบาล และเอกชนในกรุงเทพมหานคร	135
9. ที่มาของงบประมาณในการจัดการประถมศึกษา	137
10. ขนาดของพื้นที่ของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร	139
11. หลักสูตรและอุปกรณ์การศึกษาที่ใช้ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ...	140
12. ความรู้ที่ให้และวิธีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของ หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร	144
13. ลักษณะความยึดมั่นของผู้บริหารและครูระดับประถมศึกษาของหน่วยงาน รัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร	146
14. ทิศนคติปฏิรูปนิยม-อนุรักษนิยม ของผู้บริหารและครูระดับประถมศึกษาของ หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร	148
15. กระบวนการกำหนดจุดมุ่งหมายของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน ในกรุงเทพมหานคร	156
16. กระบวนการวางแผนของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร...	156
17. การจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน ในกรุงเทพมหานคร	158
18. การจัดองค์การของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร	162
19. การดำเนินงานของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร	164
20. การควบคุมงานของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร	167

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
21. จำนวนนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2535 ของ หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร	170
22. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระทุกตัว ของผู้บริหารหน่วยงานรัฐบาล	174
23. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ และระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองของกลุ่มผู้บริหารหน่วยงานรัฐบาล	176
24. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานแสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทุกตัว ของกลุ่มครูหน่วยงานรัฐบาล	178
25. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ และระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองของกลุ่มครูหน่วยงานรัฐบาล	180
26. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทุกตัวของกลุ่มผู้บริหารหน่วยงานรัฐบาล ...	182
27. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ และระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองของกลุ่มผู้บริหารหน่วยงานรัฐบาล	184
28. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทุกตัวของกลุ่มครูหน่วยงานเอกชน	186
29. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ และระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองของกลุ่มครูหน่วยงานเอกชน	188

สารบัญแนภูมิ

แนภูมิที่	หน้า
1. โครงสร้างระบบการจัดการประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร	57
2. การส่งผ่านของระบบองค์การและความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม	71
3. ระบบองค์การ	72
4. กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์	84
5. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	101
6. แนวทางในการวิเคราะห์ปัญหาที่สำคัญ	110
7. โครงสร้างองค์การรูปแบบที่ 1	149
8. โครงสร้างองค์การรูปแบบที่ 2	150
9. โครงสร้างองค์การรูปแบบที่ 3	151
10. แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการประถมศึกษา ของหน่วยงาน รัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร	206
11. โครงสร้างการบริหารการศึกษากรุงเทพมหานคร	222

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

1. ^๖ที่ตั้งและการแบ่งเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร 121